

Çeviri:

MODERN RUSYA TARİHÇİLİĞİNİ ŞEKİLLENDİREN TEMEL EĞİLİMLER*

Igor V. USTINOVSKIY** ve Vyacheslav I. MENKOVSKIY**

Türkçeye Çeviren: Nigar MAHARRAMOVA CENGİZ***

1990'lı yılların başında Rusya tarih yazımında meydana gelen değişimler Sovyet tarihçiliğinin sonuçlarının değerlendirilmesi gerektiğini kanıtlar nitelikteydi. "Tarih biliminin krizi" etrafındaki tutkular yavaş yavaş yatışmaya başlamış ve enerji arzının tükendiği fırtınalı on yılın yoğunlaşması 1980'lerin sonunda gerçekleşmişti. Bilim adamları ve gazeteciler, akademik dergi ve medya yazarları daha sakin bir dil konuşmaya başlamış, büyük ölçüde makul argümanlar, geleneksel değerler ve farklı görüşlere saygı duyma geleneğine geri dönmüştür. Rusya bilim tarihi, yeni bir şekil almaya başlamıştır. Kendi kuramsal ve metodolojik temelleri içerisinde kapalı ve yerel olmaktan çıkıp yeni bir dil geliştirilmiş, Rusya tarihinde gerçekten bilimsel tarih yazımının oluşmasında önemli eğilimler belirlenmiştir.

Bilim adamlarının dikkati tarihsel ve bilişsel sürecin doğası ile ilgili araştırmalara yönelmiş, tarihsel bilginin manevi kültürün diğer formları ve geçmişi hakkında mevcut fikirler arasındaki yeri sorgulanmaya başlamıştır. Kendi kimliğinin ihtiyaçları tarafından

---

* Metnin orijinali için bkz.: Устиновский И.В., Меньковский В.И., "Основные тенденции формирования современной Российской историографии", Современная Российская Историография, под редакцией В. И. Меньковского, «РИВШ», Минск 2009, сс. 5-13.

** Ustinovskiy Igor Vyacheslovovich, Tarih Bilimleri Doktoru, Kuban Devlet Üniversitesi Profesörü, Krasnodar.

** Menkovskiy Vyacheslav İvanovich, Tarih Bilimleri Doktoru, Belarus Devlet Üniversitesi Profesörü, Minsk.

*** Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi.

yönlendirilen tarih yazımında ilgi, tarihsel bilgi ve toplumun bilincindeki konuları, araştırma yöntemlerini, görevlerini ve işlevlerini açıklamaya yönelmiştir.¹ Tarih yazımı alanında modern uzmanlar Sovyet tarih yazımı döneminde yerleşmiş tarih yazımının kalkınma modeli ve çalışma ilkelerini yeniden gözden geçirmeye başladılar. Onlar bilişsel sürece, geçmiş anlama yolunda "tek gerçeğe" ulaşılmasını ve "standart" bir evrensel teori üzerinde durulmasını reddediyorlardı.² Nitekim günümüzde bilginin tek bir ana yol üzerinden mutlak hakikat olarak sunulması eleştirilmektedir.

Tarihçiler tarihi sadece Marksist ve Marksist olmayan görüşlerin muhalefeti olmaktan çıkarıp, "sınıf", "kavga", "kriz" kavramı ile değil, "bilimsel" "ilerleme", "hakikat", vb. kavramlar aracılığıyla değerlendirmeye başlamıştır.

Tarih yazımı çalışmalarında yeni yaklaşımlar öncelikle, teorik ve metodolojik düzeyde (yapının tanımı, amaçları ve tarih yazımı çalışmaları); ikincisi, belirli bir tarih yazımı sorunu düzeyinde; üçüncüsü, farklı tarihsel anlayış doğrultusundaki kavramlar ve onların elemanları; dördüncüsü, toplumun tarih bilincinin incelenmesi şeklindeydi.

Tarih bilimi ideolojik değerlendirilmelerden arındırılmakta, tarihsel sorunları yeni bir yaklaşımla değerlendirmekte, siyaset ve tarih ilişkisini tekrar gözden geçirmekteydi. Tarihsel bilgi "öz-değer", "ulusal gelenek", "bilim sanat", "etkileşim", "diyalog" kavramları ile yorumlanmaktadır. Tarihsel gelişimi açıklayıcı modellerde değişimler yaşanmakta, önemli olan ise tarihçileri yargılamak yerine anlamak, "iyi-kötü" "yanlış-doğru" değil, bütün tarihi araştırmaların tarih sürecine dâhil edilmesi fikri ön plana çıkmıştır.

---

¹ Bkz. Shiklo, A.E. "Tarih Biliminin Tarihinin Araştırılmasının Modern Problemleri"; Volodina, G.A. "Tarih Yazımsal Araştırma Konularının Genişletilmesi"; Sidorova, L.A. "Ulusal Tarih Yazımının Modernleşmesi: 50-60'lı Yılların Yurtdışı Örneği", *Tarih Yazımı Ve Tarihi Kaynak Problemleri*, Moskova 2000 [Шикло А.Е. Современные проблемы изучения истории исторической науки; Володина Г.А. О расширении предмета историографических исследований; Сидорова Л. А. Инновации в отечественной историографии: опыт рубежа 50-60-х гг. // Проблемы источниковедения и историографии. М., 2000].

² Bkz. Gerasimov, İ.V. "Tarih Yazımında Yeni Model Arayışında", *Değişen Dünyada Tarih Bilimi*, Kazan 1993 [Герасимов И.В. В поисках новой модели историографии // Историческая наука в меняющемся мире. Вып. 2. Казань, 1993]; Afanasyev, Y.N. "Rus Tarih Yazımı Fenomeni", *Rusya, XX. Yüzyıl. Sovyet Tarih Yazımı*, Moskova 1996 [Афанасьев Ю.Н. Феномен советской историографии // Россия. XX век. Советская историография. М., 1996]; Yakubovskiy, V.A. "XVIII-XIX Yüzyılda Tarih Yazımı Süreci Ve Onun Ulusal Literatürdeki Yeri", *Orta Çağ Ve Modern Çağ Sosyal Tarihinin Problemleri*, Moskova 1996 [Якубовский В.А. Историографический процесс XVIII-XIX вв. него моделирование в отечественной литературе // Проблемы социальной истории и культуры средних веков и раннего времени. СПб, 1996].

Bilim adamları mevcut tarih çalışmalarına ek olarak bilimsel bilginin ilişkiler alanının farklı disiplinler arası ilişkilerini – tarih ve psikoloji, tarih ve filoloji, tarih ve kültürel çalışmaları araştırmaya başlamıştır. Bu yöntemin etkili olmasının garantisi olarak her tarafın kendi problemleri ile ilgili kapsamlı bir anlayışa, yüksek araştırma kültürüne sahip olduğu fikri belirtilmektedir. Disiplinler arası çalışmalarda modern tarih yazıcıları önceliği kültürel yaklaşımlara vererek bu bağlamda toplumun, psikolojik ortamın, edebiyatın, düşüncenin, dil ve zihniyetin tarih yazımının özünü belirlediğini savunmaktalar.³

Modern tarihçiliğin ilgi odağı tarihsel bilgi ve halkın tarihsel bilinci arasındaki ilişkidir. Öz bilinç toplumun tarih bilimine olan ilgisini belirlemekte, bilim ve kültür arasındaki bağ görevini görmektedir. Başka bir yönden tarih bilimi sosyal öz-bilincin bir biçimi olarak toplumun geçmişe bakış açısını, dolayısıyla tarihsel bakış açısını belirlemektedir.⁴ A.Y. Gureviç, “Tarihi araştırma olmadan tarih bilinci yoktur, sadece geçmişle ilgili hatıralar vardır” demektedir⁵ ve bu hükümler somut çalışmalarla desteklenmektedir.

V. Y. Sokolov, “Sovyet tarihçiliği” kavramının ortaya çıkma zamanı ile ilgili sorulara cevap aramıştır. Araştırmacıların “Sovyet tarihçilerinin bir tek değer” etrafında birleşmesini toplumda 30’lu yıllarda oluşan “SSCB’de sosyalizmin temellerini başarıyla

---

³ Bkz. Gureviç, A.Y. “Kültür Ve Tarih// Yakın Tarih” 1991 № 1; Mogilnitskii, B.G. Ulusal Tarih yazımının Bazı Değerlendirmeleri Ve Beklentileri // 1993 № 3; Formazov., A.A “Rus Edebiyatının ve Tarihinin Klasikleri” Moskova 1995; Kolesnik İ.İ “Felsefe Ve Kültür: Tarihin Yenilenme Yolları //Rusya XX. Yüzyılda. Tarih Biliminin Kaderi” Moskova 1996 ; “Tarih Metodolojisi Üzerine Üniversitelerarası Konferans // Rusya Tarihi” 1996 № 6; Semennikova, L.İ “Dünya Medeniyet Toplumunda Rusya” Moskova 2000.[3.См.: Гуревич А.Я. Культура и история // Новая и новейшая история. 1991. № 1; Могильницкий Б.Г. Некоторые итоги и перспективы методологических исследований в отечественной историографии // Там же. 1993. № 3; Формозов А.А. Классики русской литературы и историческая наука. М., 1995; Колесник И.И. Философия и культурология: пути обновления историографии // Россия в XX веке. Судьба исторической науки. М., 1996; Межвузовская конференция по проблемам методологии истории // Российская история. 1996. №6; Семенникова Л.И. Россия в мировом сообществе цивилизаций. 2-е изд. М., 2000]

⁴ Bkz. Mogilnitskiy, B.G. “Tarihsel Düşünce Ve Tarih Bilimi // Toplum Bilinci Olarak Tarihi Dünya Görüşü”.Saratov.1995. S 12.[Могильницкий Б.Г. Историческое сознание и историческая наука // Исторические воззрения как форма общественного сознания. Ч. 1. Саратов, 1995. С. 12]

⁵ Bkz. Gureviç, A.Y. “Kültür Ve Tarih// Yakın Tarih” 1991 № 1 S.49 Moskova.[См. Гуревич А.Я. Указ соч. С. 49.]

tamamlanmasına” inanmakla ilişkilendirmiştir.⁶ Bu dönemi L.A. Sidirov “çözülme” dönemi olarak değerlendirmektedir.⁷

Modern tarih yazımı araştırmalarında esas yönelim, tarihçilerin, tüm alanların ve okulların ıslah çalışmaları ile sonuçlanan tarihsel kavram ve düşüncelerde önyargıların üstesinden gelme ve sınıf değerlendirmelerinin reddi yöntemidir. Sovyet tarih yazımı alanında “yeni yöntem” 50-70’li yıllarda ortaya çıkmış⁸, bu alandaki çalışmalarda “baskıcı bilim”, “bilimin öldürülen ruhu” anlayışı oluşmuştur.⁹

Modern tarih yazımının bilim adamının kişiliğine yönelimi, onun bilimsel çalışmalarının kavramsal vizyonlarına ve hatta zihniyetine ulaşma, bu tür çalışmalarda uygun araştırma tekniklerini belirleme çabasıdır. Bu amaçlar için, XIX. Yüzyıl Rusya ve Çağdaş Batı Avrupa tarih yazımı deneyimi kullanılmaktadır. Çağdaşları tarafından çizilmiş bir karşılaştırmalı öz değer yargıları portresi analizi ile tarihçinin sosyal psikolojik görüntüsü oluşturulmaya çalışılmaktadır.¹⁰

Örneğin, mesai arkadaşları tarafından akademisyen Y. A. Polyakov’un 80. yıldönümüne ithaf edilmiş “Bu Tartışmalı XX. Yüzyıl” adlı kitapta, Polyakov’u şahsiyet ve bilim insanı olarak karakterize eden en önemli özellikleri - ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kalması, iktidar değişimlerine bağlı fırsatçı deyimlere yer vermemesi, dolayısıyla “ürkek” bir tarihçi olmaması şeklinde değerlendirilmiştir. Yeniden yapılandırma (Perestroyka) ve ideolojik baskının olmaması bu bilim adamına “ikinci nefes” vermiştir. O, Sovyet tarihçiliğinde ilk olarak “beyaz lekelerin”, geçmişe ve olaylara objektif

⁶ Bkz. Sokolov, V.Y. “Sovyet Tarih Yazımı Anlayışının Ortaya Çıkması Üzerine.//Rusya XX Yüzyılda.” Tarih Biliminin Kaderi. Moskova 1996.S388 [Соколов В.Ю. К вопросу о возникновении понятия «советская историография» // Россия в XX в. Судьбы исторической науки. С. 388]

⁷ Bkz. Sidirova, L.A. “Tarih Biliminde Çözülme” Stalin Sonrası Dönemde Sovyet Tarihçiliği. Moskova 1997 [7.См. Сидорова Л.А. «Оттепель» в исторической науке. Советская историография первого после сталинского десятилетия. М.,1997.]

⁸ Bkz. Polikarpov, V.V. “50-70’li Yılların Yeni Yaklaşımları” : Sovyet Tarihçilerinin Son Müzakeresi //Sovyet Tarih Yazımı s.349-400.[Поликарпов В.В. «Новое направление» 50-70-х гг.: последняя дискуссия советских историков // Советская историография. С.349-400]

⁹ Bkz.Afanasyev, Y.N. “Sovyet Tarihçilik Fenomeni s.7-41”; Saharov, A.N. “Sovyet Tarihçiliği Müzakeresi: Bilimin Ölü Ruh” s.124-161; İlleretskaya, N.V. “Ruh Tarih Yazımı Ananeleri” s.162-190.[Афанасьев Ю.Н. Феномен советской историографии //Там же. С. 7-41; Сахаров А.Н. Дискуссии в советской историографии: убитая душа науки // Там же. С. 124-161; Иллерецкая Н.В. Становление советской историографической традиции: наука, не обретшая лица //Там же. С. 162-190.]

¹⁰ Bkz. “Kaynak Bilim ve Tarih Yazımı Problemleri. Akademisyen Kovalchenko’nun Anısına Okuma Hafızası Materyalleri.” Lomonosov Adına Moskova Devlet Üniversitesi 30 Kasım - 1Aralık 1998. Moskova 2000 [См., напр.: Проблемы источниковедения и историографии. Материалы II научных чтений памяти академика И.Д. Ковальченко. МГУ им. М. В. Ломоносова. 30 ноября - 1 декабря 1998 г. М.,2000; Этот противоречивый век. К 80-летию со дня рождения академика РАН Ю.А. Полякова. М., 2001.

yanaşmanın önemini vurgulayanlardandır. Tarih metodolojisi açısından önemli olan “Sovyet Toplumunun Tarihi - Yeni Yaklaşımlar Arayışında”, “Tarih Bilimi - Beş Zor Yıl”, “Rusya Tarihinin Mihveri” gibi makaleler dizisini yayınlamıştır.

Yeni “sıkıntılı” dönem bazı tarihçilere “ilham vererek” Sovyet döneminin tüm ulusal tarihçiliğini inkâra yönlendirdiğinde, Y. A. Polyakov onaylanmamış veri akışına, tahrif edilmiş rakamlara karşı gelen birkaç bilim adamından biri olmuştur. Bu akımın aksine o “Çok Boyutlu Tarihsel Süreç”, “Tarihçinin Toplumsal Onuru”, “Rusya’da Tarih İlmi Yaşıyor mu?” isimli tarih biliminin gelişimi için önemli olan makalelerini yayımlanmıştır. Bu çalışmaları değerlendirmek kolay değildi ama zaman Y. A. Polyakov’un yanında olmuştur.

Modern süreçte tarih yazımı araştırmalarının ana sonucu Rusya tarih biliminin genel hatlarının yeniden düşünülmesidir. Onun kavramsal aygıtının netleşmesi tarih yazımı araştırmalarında en etkili yöntemlerin tanımlanmasıdır. Tarih eğitiminin farklı formlarının araştırılması yönünde önemli adımlar atılmıştır.¹¹

Yerel tarihçilerin kişilikleri geniş yelpazede okunmuş,¹² bölgesel tarih yazımı ilgi konusu olmuştur.¹³ Rusya dışındaki ülkelerin tarihi aktif şekilde araştırılmaya başlanmıştır.¹⁴

¹¹ Bkz.Petrov. F.A. “A.A.Kavelin Moskova Üniversitesinde” Moskova 1997; Krivoshee,Y.B, Risinskaya,T.A. “Lobachevskiy Ve Rusya’nın Tarihi Coğrafyası” Sankt-Petersburg 2000 ; XVII-XX Yüzyılda Rus Üniversiteleri .Voronej .1998 [См.: Петров Ф.А. К.Д. Кавелин в Московском университете. М., 1997; Кривошее Ю. В., Рисинская Т.А. М.К. Любавский и его курс исторической географии России. СПб, 2000; Российские университеты в XVIII—XX веках. Вып. 3. Воронеж, 1998 и др.]

¹² Bkz. Saxarov, N , “Rus Tarihçileri XVII-XX Yüzyıl Başlarında. Moskova.1996; “XX yüzyıl Rus Tarih Bilimi” Moskova 1997 ; “Rus Tarihçileri XVII-XX Yüzyıl” Moskova 1995-1998; Chernobayev “Rus Tarihçileri. Biyografi” Moskova 2001 [См.: Историки России. XVIII - начало XX века / Отв. ред.А. Н. Сахаров. М., 1996; Историческая наука России в XX веке. М.,1997;Историки России XVIII - XX вв. Вып. 1-5. М., 1995-1998; Историки России. Биографии / Отв. ред. А.А. Чернобаев. М., 2001]

¹³ Bkz. Berdinskii, V.A “Rus Eyalet Tarihçiliği” Moskova 1996; “XX Yüzyılda Kuban. Makaleler”.Editör: Ustinovskiy. Krasnodar.1998 [См., напр.: Бердинских В.А. Русская провинциальная историография. М., 1996; Кубань в XX веке. Очерки / Под ред. проф. Устиновского. Краснодар, 1998 и др.]

¹⁴ Bkz. Pashuto, B. T. “Rus Mülteci-Tarihçileri Avrupa da”.Moskova. 1992; “Avrasya -Rus Göçmenlerinin Tarihi Görüşü.” Moskova 1992; Vandalkovsaya, M.G. “Rus Göçünün Tarihi -Avrupa Cazibesı” Moskova 1997; Ustinovskiy. İ.V. “Yurtdışındaki Rus Tarihçiler.” Krasnodar 2003; Usninovskiy. V. “Prag 20-30’lu Yıllarda-Rus Tarih Biliminin Yurtdışındaki Merkezi//Geçmişin Sesi(Kuban Tarih Dergisi) 2005 № 3,4; Ustinovskiy.İ.V. “G.V.Vernadskiy Ve Onun Rus Tarih Yazımı Denemeleri”//Ulusal Tarihin Ve Kültürün Bölgesel Araştırmaları. Krasnodar 2001.[См.: Пашуто Б.Т. Русские историки-эмигранты в Европе. М.,

1992; Евразия: исторические взгляды русских эмигрантов. М.,1992; Вандалковская М. Г. Историческая наука российской эмиграции: «евразийский соблазн». М., 1997; Устиновский И. В. Историки русского зарубежья. Краснодар, 2003; Он же. Прага 20-30-х годов - центр российской исторической мысли за рубежом // Голос минувшего (Кубанский исторический журнал). 2005. №

Y. N. Yemelyanov, (1923 yılına kadar yayın hayatına devam eden “Geçmişin sesi” dergisinin yapımcısı, göçmen - tarihçi S. P. Melgunov’la ilgili monografinin yazarı), dönemin tarih yazımındaki vaziyeti şöyle ifade etmektedir: “Biz ancak şimdi kendimize, Rusya’ya göç eden çeşitli akımların, kültürel, tarihi ve ahlaki-etik yönlerinin, hatta en sağcı ve muhafazakâr olsalar bile, bizim manevi ideolojik zenginliğimizin-bilim, kültür, edebiyatımızın ayrılmaz bir parçası olduğu gerçeğini anlama fırsatı verdik.”¹⁵

Son yıllarda tarihçilik alandaki güncel araştırmalar, yabancı yazarların eserlerinin Rusya’da aktif olarak yayınlanması nedeniyle genişlemiştir. Sovyet tarihçilerin çoğunun Batılı meslektaşlarına tutumu, hatta “sadece Marksist-Leninist tarihsel bilim, tarihsel sürecin asıl bilimsel hakkına sahiptir” inancı bile önyargılı ve hatalıydı. 1990’lı yılların başında ilk “tarafsızlar” olarak bilinen Batılı tarihçilerin (E.H. Carr, J. Boffa, N. Werth) çalışmaları,¹⁶ daha sonra ise Rusya tarihi üzerine yabancı uzmanların en ünlü eserleri (R.Payps, J. Hosking, A.Rabinovich ve d.) yayınlanmıştır.¹⁷ Onların çalışmaları Rusya’ya sadece yeni kaynaklar ve yabancı edebiyat getirmemiş, aynı zamanda Rusya’daki bilim adamlarına Batı bilimsel kavram ve metodolojik yaklaşımlarını, ilkelerini ve tarihsel araştırma araçlarını tüm boyutlarıyla görme fırsatı vermiştir.

Nihayet Rus tarih yazımında son yıllarda karakteristik olan bir eğilim hakkında: Çağdaş Rusya toplumunda reformunun zorluğu ve problemleri bizi yine şu meşhur teze götürüyor: devletin başarılı siyaseti daha önceki deneyimleri iyi ve ya kötü anlamda anlama ve muhasebesini görmekle ilgilidir. Bu yüzden Rusya toplum bilminde ve aynı zamanda tarih araştırmalarında Sovyet tarihçiliğinin deneyimlerine ilgi giderek artmaktadır.

3-4; Он же. Г.В.Вернадский и его «Очерки по русской историографии» // Региональные исследования по отечественной истории и культуре. Вып.2. Краснодар, 2001]

¹⁵ Bkz. Emelyanov, Y.N, Melgunov, .S.P. “Rusya ve Göç” Moskova 1998. s.283 [Емельянов Ю.Н. С.П. Мельгунов: в России и эмиграции. М, 1998. С. 283]

¹⁶ Bkz. Carr, E.H. “Sovyet Rusya’nın Tarihi. Bolşevik Devrimi.1917-1923” Moskova 1990. Carr, E.H. “Lenin’den Stalin’e Rus Devrimi.1917-1929” Moskova 1990; Boffa. J. “SSCB. Tarihi” Moskova 1994; Vert. N. “Sovyet Devletin Tarihi 1990-1991” Moskova. 1994.[См.: Карр Э. История Советской России. Большевицкая революция. 1917-1923. В 2 т. М., 1990; Он же. Русская революция. От Ленина до Сталина. 1917-1929. М., 1990; Боффа Дж. История Советского Союза. В 2 т. М., 1994; Верт Н. История Советского государства. 1900-1991. 2-е изд. М., 1994]

¹⁷ Bkz.Richard, P. “Rus Devrimi” Moskova 1994; Richard. P. “Eski Rejimde Rusya” Moskova 2004; Hokino, J. “S.S.C.B. Tarihi 1917-1991” Moskova 2001; Rabinovich, A. “Bolşevikler İktidarda.1917 Yılında Petrograd’da Devrim” Moskova 1989 [Пайпс Ричард. Русская революция. В 2 частях. М., 1994;Он же. Россия при старом режиме. М., 2004; Хоскинг Дж. История Советского Союза. 1917-1991. М., 2001; Рабинович А. Большевики приходят к власти. Революция 1917 года в Петрограде. М., 1989]

Tarih bilimi diğer bilimlerinin aksine kendi tarihine yakın ilgisi ile seçilmektedir. Zamanla tarih biliminin tarihi kendine özgü bir bilimsel yönetime dönüşmeye başlamış ve “tarih yazımı” adını almıştır. Her ne kadar XVIII. Yüzyılda “tarihçi” ve “tarih yazıcı” kelimeleri eşanlamlı idiyse de (V. N Tatishcheva, G. F. Miller, M. V. Lomonosov, M. M. Shcherbatova, N. M. Karamzin böyle adlandırılmıştır) Rusya tarih yazımının esasını teşkil eden S.M.Solovyev’den başlayarak “tarih yazıcı” - kendinden önceki uzmanların bilimsel çalışmalarını araştıran uzmandır.

Tarih yazımında temel ilgi,

- 1) Tarih yazımı analizlerindeki teorik sorunlar, metodolojinin gelişimi ve bu konuların temel sorunlarıyla ilgili görüş çatışmaları,
- 2) İlgili tarihçilerin bu konudaki tarihi kaynakların değişimi ve gelişimi ile ilgili çalışmaları,
- 3) Bilimsel yöntemlerin geliştirilmiş analizi, kaynak inceleme yöntemleri, kaynak eleştirisi,
- 4) Tarihsel malzemenin doğal yapısı ve sunulması, farklı dönemlere ait tarihçilerin kendilerine özgü tarzlarına yönelmiştir.

Bu alandaki bileşenlerin basit numaralandırılması bile bize tarih yazımının tarih araştırmalarında bilimsel ve metodolojik önemini göstermekte, onun kaynakları ve diğer özel disiplinleri ile tarihi kaynakların taranması, eleştirisi, analiz yöntemi ile ilgili beceri sahibi olmak, yaratıcı ve pedagojik çalışmalarda hatalardan uzaklaşmamızı sağlamaktadır.

Son yıllarda modern Rusya tarih yazımının biçimlenmesi bu önemli bilim dalının, tarih metodolojisi ve teorisi ile yakın temas halinde olmadan gelişemeyeceğini ortaya koymaktadır. Tarih yazımının derinlemesine inceleyen bir uzman, yöntembilim konusunda bilgi ve fikir sahibi olabilmekte, dolayısıyla fikirlerini aktarmak için kendi yöntemini geliştirme yolunda ilerleme imkânı elde etmektedir. Tarihi kaynakların sistematik analizine başlamak, yazarların dünya görüşünü ortaya çıkarmakta, dolayısıyla tarih yazımının temel metodolojik ve teorik temellerini tarihçiye aktarmaktadır.

Bu sorunların çözümü, sadece günümüz Rusya tarihçiliğine özgü bazı etkenlerin etkisinin dikkate alınmasıyla mümkün olabilir. Birincisi, tarih bilimi ve eğitimi günümüzde “bilgi devrimi” sonucunda okuyucularımızın, daha önce az ulaşılır olan

bazı yabancı bilimsel ve eğitim kaynaklarının incelenmesinin yaygınlaşması ile gerçekleşmektedir. Bu çalışmalar başka ülkelerde metodolojik ve teorik alanda yapılan bilimsel yaklaşımlara dayanmaktadır.

İkincisi, 1990'lı yılların başları Rusya tarihinin araştırılması ile ilgili "arşiv devrimidir". Özellikle yakın tarihte ulaşabildiğimiz bilgiler, sadece dönüştürülmeyi değil, yorumlamalarda yeni teorik metodolojik yaklaşımlar talep etmektedir. Baskı altında tutulmuş Rusya tarihi belgelerinin bilinmeyen büyük bir kısmı tümüyle revizyona ihtiyaç duymaktadır.

Üçüncü olarak, Rusya tarih bilimi ve tarih eğitimi monopol rejimin baskıcı ve negatif etkilerini mutlaka göz önünde bulundurmalıdır. M.Weber, O.Spengler, A.Toynbee, F.Braudel'in çalışmaları ve yaptıkları, "Analles okulu" konsepti, tarihsel antropoloji, geçmişin araştırılmasında makro ve mikro yaklaşımlar tarih eğitiminde etkili ve anlaşılır olmalıdır.

Sonuç olarak, çağdaş tarih yazımında kendini gösteren yeni fikirler ve yaklaşımlar toplumun tarih ve tarihinin öz bilincinde yaşanan değişimin sonucudur. Günümüzde, geçmişte var olan tarihçilik ananesini eleştiren bilim adamları, bu eleştirilerinde var olanın tamamen yok edilmemesi ve yok sayılmaması gerektiğinin altını çizerek, Sovyet tarihçiliğinin de günümüz araştırmacılarına hizmet edebileceğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, Sovyet tarihçiliğinde değerli olan ve umut vaat eden her şeyi Rusya tarihçiliğinin güçlenmesi adına dikkatli bir şekilde korumak için çaba gösterilmelidir.

Kaynakça

- Afanasyev, Y.N. (1996). *Fenomen sovetskoj istoriografij / Rossiya XX vek. Sovetskaya istoriografiya*. Moskva.
- Berdinskii, V.A (1996). *Russkaya provintsialnaya istoriografiya* Moskva
- Boffa, J. (1994). *İstoriya Sovetskovo Soyuzu*. Moskva
- Etot protivorechiviy vek. K 80- letiyu so dnya rojdeniya Y. A. Polyakova.*(2001). Moskva. s. 17-18.
- Carr, E.H. (1990). *Russkaya revolyusiya. Ot Lenina do Stalina.1917-1929*. Moskva.
- Carr, E.H. (1990). *İstoriya Sovetskoy Rosii. Bolshevistskaya revolyusiya.1917-1923*. Moskva.
- Chernobayev, İ.İ. (2001). *İstoriki Rosiyi. Biyografii*. Moskva.
- Emelyanov, Y.N. (1998). *Melgunov, S.P : v Rosii i emigrasii*. Moskva. s.283.
- Formazov. A.A. (1995). *Klassiki russkoj literaturı i istoricheskaya nauka*. Moskva.
- Gerasimov, İ.V. (1993). *V poiskah novoy modeli istoriografii/istoricheskaya nauka v menyayushemsya veke*. Kazan.
- Gureviç, A.Y. (1991). *Kultura i istoriya/Novaya i noveyshaya istoriya № 1*. Moskva.
- Hokins, J. (2001). *İstoriya Sovetskogo Soyuzu 1917- 1991*. Moskva.
- İlleretskaya, N.V. (1996). *Stanovleniya sovetskoy istoriograficheskoy traditsii: nauka ne obretshaya litsa*. Moskova. s.162-190.
- İ. D. Kovalchenko (2000). Problemi istochnikovedeniya i istoriografii. Materialı II. Nauchnih chtenii pamyati akademika MGU im. Lomonosova. 30 Kasım – 1 Aralık 1998. Moskova*
- Kolesnik, İ.İ (1996) *Filosofiya i kulturalogiya : puti obnavleniya istoriografii*. Moskva.
- Krivoshee, Y. B, Risinskaya, T. A. (2000) *M.K Lobachevskii i ego kurs istoricheskoy geografii Rosii. Rosiyskie universitetı v XVIII – XX vekah*. Voronej .
- Mogilnitskii, B.G. (1993). *Nekotoriye itogi i perspektivi metodologicjeskix issledovanii i otechestvennoy istoriografii*. Moskva

- Mogilnitskiy, B.G. (1995). *İstoricheskaya soznaniye i istoricheskaya nauka/İstoricheskíe vozzreniya kak forma obshestvennogo soznaniya*. Saratov
- Pashuto, B. T. (1992). *Russkie istoriki emigranti v Yevrope*. Moskva.
- Petrov, F.A. (1997). *A. A. Kavelin v Moskovskom universitete*. Moskva.
- Polikarpov, V.V. (1996). "Novoe napravleniya" 50-70 godah: poslednyaya dissкусиya sovetskih istorikov. Moskva. s.349-400.
- Rabinovich, A. (1989). *Bolsheviki prikhodyat k vlasti. Revolyutsiya 1917 goda v Petrograde*. Moskva.
- Richard, P. (1994). *Russkaya revolyutsiya* . Moskva.
- Richard, P. (2004). *Rossiya pri starom rejime*. Moskva.
- Sakharov, A. N. (2001). *İstoricheskaya nauka Rosii XVIII – XX vek*. Moskva 1997.
- Sakharov, .A. N. (2004). *Dissкусиya v sovetskoj istoriografii : ubitaya dusha nauki*. Moskva. s.124-161.
- Ustinovskiy. İ.V. (1998). *Kuban v XX veke*. Statyi: Krasnodar.
- Semennikova, L.İ. (2000). *Rossiya v mirovom soobshestve tsivilizatsii* . Moskova.
- Shiklo, A.E. (2000). *Sovremenníe problemi izucheniya istorii istoricheskoy nauki*. Moskva.
- Sidirova, L.A. (1997). *Ottepel v istoricheskoy nauke. Sovetskaya istoriografiya pervogo posle Stalinskoy desyatiletíya*. Moskva
- Sidorova, L.A. (2000). *Innovatsii v otechestvennoy istoriografii/ İstoricheskaya nauka v menyayushemsya mire*. Moskva.. Moskva.
- Sokolov, V.Y. (1996) *K voprosu o vozniknoveniya ponyatie "Sovetskoy istoriografii"* Moskva.s.388.
- Mejvuzovskaya konferentsiya po problemam metodologii istorii*. (1996) № 6.
- Ustinovskiy, İ.V. (2001). *G.V. Vernadskii i ego " Ocherki po russkoj istoriografii"/ regionalnoe issledovanie po otechestvennoy istorii i kulture*. Krasnodar.
- Ustinovskiy, İ.V. (2003). *Russkie istoriki emigranti v Yevrope*. Krasnodar.

Usninovskiy, İ.V. (2005). *Praga 20-30 godakh – sentr Rossiyskoy istoricheskoy misli za rubejom/ golos minuvshogo*, Kubanskii istoricheskii jurnal. № 3,4.

Vandalkovsaya, M.G. (1997). *İstoricheskaya nauka Rossiyskoy emigratsii: "evrazskii soblazn"*. Moskva.

Vert, N. (1994). *İstoriya sovetского gosudartstva. 1990-1991*. Moskva.

Volodina, G.A. (2000). *O rasshirenii predmeta istoriograficheskikh isledovaniı*. Moskva.

Yakubovskii, V.A. (1996). *İstoricheskii protsess XVIII – XIX. Vekah nego modelirevaniye v otechestvennoy literatüre / Problemi sotsialnoy istorii i kulturi srednikh vekov i rannego vremeni*. Moskva.